

เจ้าเมือง

พิมพ์ครั้งที่ ๗

นวนิยายคลาสสิกจากนักประพันธ์ชั้นครู

อาจินต์ ปัญจพรรค์

ท่ามกลางบรรยากาศแห่งสายน้ำ

และตำนานลูกผู้ชาย...

คนหนึ่งสร้างอำนาจด้วยกฎหมาย

อีกคนสร้างอำนาจด้วยบารมี

ที่ว่าการอำเภอ

เจ้าเมือง

เจ้าเมือง

อาจินต์ ปัญจพรรค์

กรุงเทพมหานคร • สำนักพิมพ์มติชน • ๒๕๕๖

เจ้าเมือง • อาจินต์ ปัญจพรรค์

เคยตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในนิตยสาร 'ฟ้าเมืองไทย' ปี พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๓๑

พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก : สำนักพิมพ์หมึกจีน พ.ศ. ๒๕๓๓

พิมพ์ครั้งที่สอง-ครั้งที่สาม : สำนักพิมพ์หมึกจีน พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๖

พิมพ์ครั้งที่สี่ : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม พ.ศ. ๒๕๔๗

พิมพ์ครั้งที่ห้า : สำนักพิมพ์มติชน, กันยายน ๒๕๕๔

พิมพ์ครั้งที่หก : สำนักพิมพ์มติชน, พฤศจิกายน ๒๕๕๔

พิมพ์ครั้งที่เจ็ด : สำนักพิมพ์มติชน, มกราคม ๒๕๕๖

ราคา ๓๐๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

อาจินต์ ปัญจพรรค์, เจ้าเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๖. ๔๐๐ หน้า.

๑. นวนิยายไทย I. ชื่อเรื่อง

ISBN 978 - 974 - 02 - 0829 - 7

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, จุฬาลักษณ์ ภูเกิด,
ปิยชนันท์ สุทธิทรัพย์, ไพรัตน์ พงศ์พานิชย์, ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์, นนุช สิงห์เดชะ

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เทิงวิเศษ • รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์
บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุณปาน • หัวหน้ากองบรรณาธิการ : สุภชัย สุชาติสุธรรม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : โมน สวัสดิ์ศรี, กานต์ชนก อุดมศักดิ์ • คอมพิวเตอร์กราฟิก : ปณพล ช่อนน้อย, กรวิชัย เจริญณรงค์
พิสูจน์อักษร : เมตตา จันทรหอม • ศิลปกรรม-ออกแบบปก : ธนพล ไชยช่วย • ประชาสัมพันธ์ : ดังฤดี ศรีโพธิ์เงิน

สำนักพิมพ์มติชน

www.matichonbook.com

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนามฤต ประชานิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๓๕ โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๑๔

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนามฤต ประชานิเวศน์ ๑

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๕๐๐-๒๕๐๒

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอบางเกร็ด

นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๙-๒๑๓๓, ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๖ โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๙๐๑๑๒

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนามฤต ประชานิเวศน์ ๑

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐-๓๓๕๓ โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๙๐๑๑๒

Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
เพื่อปกป้องธรรมชาติ ลดภาวะโลกร้อน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้อ่าน

คำนำสำนักพิมพ์	๙
คำนำผู้เขียน (ในการพิมพ์พุทธศักราช ๒๕๔๗)	๑๑
คำนำผู้เขียน (ในการพิมพ์ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๕๓๓)	๑๓
๑. ‘คนอยู่’ กับ ‘คนหาย’	๒๓
๒. บันไดหนาม	๒๙
๓. ชาวจากกรุงเทพฯ	๓๖
๔. เตรียมรับเสด็จ	๓๗
๕. สถาบันภูธร	๔๔
๖. แผ่นดินใหม่ : รัชกาลที่ ๗	๕๘
๗. งานหลวง งานรัก	๖๑
๘. แม่เสื้อคืนถิ่น	๖๘
๙. ฝืนด้วยแก้ว	๗๖

๑๐. วิธีทางราชการ	๗๙
๑๑. สายโลหิต	๘๑
๑๒. เศรษฐกิจตกสะเก็ด	๘๖
๑๓. ไฟกับน้ำ	๘๙
๑๔. ทหารบ้านนอก	๙๑
๑๕. จับเสือในวัด	๙๔
๑๖. ปล่อยเสือเข้าป่า	๑๐๔
๑๗. มือปืนกลัวย่น้ำว่า	๑๑๑
๑๘. แม่น้ำผู้ยิ่งใหญ่	๑๑๗
๑๙. รัฐประศาสนโนบายเสด็จเทศาฯ	๑๒๐
๒๐. สถาบันชนบท	๑๒๓
๒๑. บ้านทึบของผู้จะเป็นเจ้าเมือง	๑๒๗
๒๒. ใครกล้ายิงตราครุฑ	๑๓๑
๒๓. ปัญหาในครัวเรือน	๑๓๖
๒๔. คี๊ ๒ เขย	๑๔๗
๒๕. กำนันพรหม	๑๕๓
๒๖. งานของนายอำเภอ	๑๕๕
๒๗. นายอำเภอเมือง	๑๕๙
๒๘. สังคมเมือง	๑๖๘
๒๙. ปล้นกลางเมือง	๑๗๒
๓๐. ตามล่านักโทษแหกคุก	๑๗๖
๓๑. ครอบครัวนายอำเภอ	๑๘๐
๓๒. ขาวจากอำเภอเก่า	๑๘๗
๓๓. มือขวานายอำเภอ	๑๙๐
๓๔. พายุตั้งเค้า	๑๙๓
๓๕. ความสงบก่อนพายุ	๒๐๐

๓๖. ผ้าผาประเทศสยาม	๒๐๒
๓๗. ผ้าผามณฑลนครศรีธรรมราช	๒๐๘
๓๘. ผ้าผาอำเภอเมือง	๒๑๒
๓๙. ผ้าผาท่งทอง	๒๒๙
๔๐. ความรู้เรื่องนครบาล	๒๓๕
๔๑. ฉลองกรุงเทพฯ ๑๕๐ ปี	๒๔๑
๔๒. ขาวลือในพระนคร	๒๕๐
๔๓. บรรณาการจากต่างเมือง	๒๕๓
๔๔. ศักดิ์ท่งทอง	๒๕๗
๔๕. ประชุมฉุกเฉิน	๒๖๑
๔๖. ความลับในตู้เซฟ	๒๖๓
๔๗. อิทธิพลแบบใหม่	๒๖๔
๔๘. ศักดิ์กลาง ศักดิ์บน	๒๗๕
๔๙. ยามดวงตก	๒๘๒
๕๐. มือปืนกลัวย่นน้ำว่า	๒๘๖
๕๑. ดับเจ้าพ่อ	๒๙๐
๕๒. น.ส.พ. กับข้าราชการ	๒๙๓
๕๓. ชนาคดีอิทธิพล	๒๙๗
๕๔. นายอำเภอสร้างถนน	๓๐๒
๕๕. ประทศนางงามราชบุรี	๓๐๗
๕๖. ไปเยี่ยมลูก	๓๐๙
๕๗. ปลัดรำพึง	๓๑๑
๕๘. บ้านทับแก้ว	๓๑๓
๕๙. คำทำนายของพระร่วงฯ	๓๑๖
๖๐. ตรวจราชการ	๓๒๑
๖๑. ตรวจฉ้อเสีย	๓๒๙

๖๒. เกิดสงครามอินโดจีน	๓๓๘
๖๓. สงครามโลกครั้งที่ ๒	๓๔๔
๖๔. สอบบเป็นข้าหลวง	๓๔๙
๖๕. ชีวิตข้าหลวง	๓๕๖
๖๖. เครื่องบินลี้กลับ	๓๖๔
๖๗. แผนลับ	๓๖๕
๖๘. ย้ายข้ามอ่าว	๓๖๙
๖๙. ประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ.๒๔๙๐	๓๗๑
๗๐. ทำนายลายมือ	๓๗๗
๗๑. ตำรวจทหารยิงกัน	๓๗๙
๗๒. อิทธิพล	๓๘๑
๗๓. ห่างลูก ห่างลูก	๓๘๔
๗๔. สูดหิ้วฟ้าแดง	๓๘๘
๗๕. ชัดคำสั่ง	๓๙๑
๗๖. อวสาน พ.ศ.๒๕๓๐	๓๙๙

ในบรรดานักเขียน-นักหนังสือพิมพ์ หนึ่งในผู้ได้ชื่อว่าเป็น
“สี่มือทอง” ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในยุคที่ “คุณชายคึกฤทธิ์” ยัง
โลดแล่นอยู่ในฐานะผู้กุมบังเหียนใหญ่

นั่นคืออาจินต์ ปัญจพวรรค์ ศิลปินแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๓๔

ด้วยความเชี่ยวชาญภาษาและวรรณกรรม จึงเสกสรรให้ตัว
ตนของ “อาจินต์ ปัญจพวรรค์” กลายเป็นมือทองในการเป็น “บรรณา
ธิการ” ขณะอึกบิบบาทก็รับหน้าที่เป็น “นักประพันธ์” สรรค์สร้าง
งานเขียนแห่งยุคสมัย

ที่สำคัญ เขายังได้ตั้งสำนักพิมพ์ “โอเลียงห้าแก้ว” ซึ่งเป็นสำนัก
พิมพ์ที่ได้รับการกล่าวขานมานาน ทั้งเป็นเจ้าของและบรรณาธิการ
นิตยสาร “ฟ้าเมืองไทย” ซึ่งถือเป็น “ตำนาน” ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้คุณ
ค่าของตัวอักษร

เจอกับนวนิยายจากฝีมือการประพันธ์ของอาจินต์ ปัญจพวรรค์ ในชื่อ **เจ้าพ่อ-เจ้าเมือง** ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องยาวที่เขาชื่นชอบเป็นที่สุด

สาระของนวนิยายเรื่องนี้ กล่าวถึงการลอบเหลี่ยม-เจื่อนคมระหว่างข้าราชการหนุ่มผู้มุ่งมั่นกับงานฝ่ายปกครองกระทั่งเป็นถึงผู้ว่างานเมือง ขณะชายหนุ่มอีกคนซึ่งมียศถาเป็นเสือปากก็มุ่งมั่นกับการสร้างชีวิตจนเป็นเจ้าพ่อ ทว่าชีวิตอีกด้านก็ลุ่มหลงอบายมุขทั้งฝิ่นและการพนัน กระนั้นชายหนุ่มทั้งสองก็ยังเกี่ยวดองในฐานะคนร่วมยุคสมัยเดียวกัน

เป็นนวนิยายที่สะท้อนการต่อสู้ของ “เจ้าขุนมูลนาย” กับ “นักเลงลูกทุ่ง” ได้อย่างชัดเจน

นวนิยาย **เจ้าเมือง** ซึ่งเป็นหนังสือเล่มที่สองของ **เจ้าพ่อ-เจ้าเมือง** เล่มนี้ จึงเป็นงานเขียนที่ปลุกบรรยากาศคิมม้วนน้ำและท้องทุ่งในเขตนครชัยศรีและสุพรรณบุรีให้ตื่นฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง

สมกับเป็นวรรณกรรมชิ้นเยี่ยมของ “อาจินต์ ปัญจพวรรค์” ผู้เป็นทั้ง “เจ้าพ่อ” และ “เจ้าเมือง” ในบริบทของวงวรรณกรรมไทย

สำนักพิมพ์มติชน

คำนำผู้เขียน

(ในการพิมพ์พุทธศักราช ๒๕๔๗)

‘เจ้าพ่อ’ กับ ‘เจ้าเมือง’ เป็นงานที่ผม อาจินต์ ปัญจ-
พรรค์สร้างขึ้นด้วยความสุข เป็นสุขตั้งแต่การเปิดเรื่องด้วย
เสียงร้องกะลาสีเรือเมล์ จากจ๊วรายของจังหวัดนครปฐม
ไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี อันมีคำคล้องอย่างตรึงใจชาวแม่
น้ำในยุค ๒๕๖๑ ชาวแม่น่านครชัยศรีทุกคนต้องได้ชื่นใจ
ว่า...

“บางระกำ ลำพระยา บางปลา สองพี่น้อง
บางปลาม้า แก้วห้อง ลอยละล่องขึ้นสุพรรณ”

และ...ผมผู้เขียน ยังจำ ‘คำร้อง’ อันมีค่าที่ระบุบอกถึงความ
ไฝฝันของชาวแม่น่านครชัยศรีที่ป่า (อายุ ๓๐ ปี) ของผมต้องให้ฟัง
เมื่ออายุ ๕ ขวบ ซึ่งผมฟังแล้วจำได้ทันที ไม่มีวันลืมในความสนุกเคล้า
เสียงเหนือของชาวแม่น่านกลางที่ว่า...

มีอัฐอยู่สองกะหลึง (สลึง)

ลงเรือกะหลอม (หลอม)

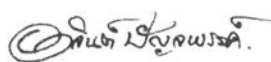
ไปดูกะเหลิม (งานเฉลิมพระชนมพรรษา)

กะหนูกะหนาน (สนุกสนาน)

ผมตั้งใจเขียน ‘คำนำ’ ในการพิมพ์ครั้งนี้ เพียงเท่านี้!

เพื่อให้ท่านพลิกต่อไปอ่าน ‘คำนำ’ ในการพิมพ์ครั้งล่าสุด เมื่อ
พ.ศ. ๒๕๓๓ ที่ผมเขียนไว้อย่างละเอียดลออ ในวัยที่มีพลังใจแรง
จัดอายุ ๖๓ ปี

เชิญครับ เชิญพลิกไปอ่านคำนำที่ผมเขียนไว้แล้วอย่างทุ่มเท
หัวใจดังกล่าวนั้น

๒๙ มีนาคม ๒๕๔๗

คำนำผู้เขียน

(ในการพิมพ์ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๕๓๓)

เดือนกันยายน ๒๕๒๙ มีข่าว น.ส.พ. วิฑูรย์ ทวี ว่าพบ
แหล่งน้ำมันที่บ้านสะแกฯ ตำบลเก่าห้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้าพเจ้าเอาแผนที่ประเทศไทยมาลากเส้นตรงจากบ่อน้ำมันฝาง
ลงมายังเก่าห้อง เกิดปรากฏการณ์ประหลาดคือ ลานกระบือที่กำลัง
ขุดน้ำมันกันอยู่นั้น อยู่ไม่ไกลจากแนวเส้นตรงนี้

ลองต่อเส้นตรงนั้นให้ยาวลงมา ก็พบว่าช่วงหนึ่งของมันทับ
แม่น้ำสุพรรณที่อำเภอบางเลนของจังหวัดนครปฐมบ้านเกิดของข้าพเจ้า
ในขณะที่บิดาเป็นปลัดอำเภอ

ข้าพเจ้าตั้งสมมุติฐานเอาเองว่า เส้นทางเดินของน้ำมันใต้ดินนั้น
เป็นเส้นตรงอยู่กันอึ้งแม่น้ำนี้ หรือไม่ก็เกี่ยวกระหวัดอยู่ในแนวนี้

...เสียระสังเวยเมล็โบราณก็ดั่งแก๊งๆ ขึ้นมาในความทรงจำ...

แถบนี้คือพื้นเพฝ่ายมารดาของข้าพเจ้า ริมแม่น้ำอันเงียบสงบ
บัดนี้ได้พบแหล่งน้ำมันแล้วหรือ? ย้อนทวนถึง ‘บางเลน’ บ้านเกิด
-‘บางปลาม้า’ ที่ข้าพเจ้าเป็นหนุ่ม อพยพหนีระเบิดจากกรุงเทพฯ มาอยู่

ที่นั่นเมื่อสมัยสงครามญี่ปุ่น เหนือขึ้นไปคือ ‘เก้าห้อง’ ที่ข้าพเจ้าเคย
ขึ้นไปดูวิวในตลาด...กลางคืนเล่นเรื่อง ‘สามก๊ก’

กลางวันเล่นเรื่อง ‘นางนาคพระโขนง’ เอาใจคนไทย ทั้งๆ ที่ตัว
จิ๋วพูดไทยไม่ชัด

นี่คือเศษเสี้ยวของเสน่ห์ชนบท!

ตอนนั้นทุกคนต่างพากันเข้ามาประกวดร้องในงานปีใหม่ทีบริเวณ
สนามหน้าอำเภอบางปลาม้าเพื่อชิงรางวัลชั้นเงิน ผ้าขาวม้า และผ้าขึ้น
ทั้งจากไผ่ขวง โพธิ์คอย คอวัง บางยี่หน เก้าห้อง

“เก้าห้องดาวลอย บุญฉันน้อยไม่ได้เซซม ปลูกรักไว้หวังใจจะ
ภิรมย์ แต่ไม่สมอารมณ์เลือนลอย...” เพลงนำคณะเก้าห้องเมื่อครั้ง
ศตวรรษก่อนโน้น เขาไม่รู้เลยว่าได้ท้องนาของเขามีขุมน้ำมัน

“เก้าห้องดาวลอย บุญฉันน้อย...”

บุญน้อยหรือนั่น น้ำมันซ่อนอยู่ข้างล่าง!

ข้าพเจ้าไม่ฟังใครแล้ว

จินตนาการเข้าข้างตัวเองว่าจะขุดน้ำมันกันยกใหญ่ในเร็วๆ นี้
ท้องนาจะพลุกพล่านด้วยคนงานแคมป์น้ำมัน เสายกยอจะกลายเป็น
แท่นริกส์ รูปร่างเหมือนปรตเหล็กก้มคอดื่มน้ำมันอยู่โงก

แม่น้ำสุพรรณจะเป็นแม่น้ำทองสมชื่อ

ข้าพเจ้าลงมือเขียน ‘เจ้าพ่อ’ ผู้ยิ่งใหญ่แห่งแม่น้ำสุพรรณ
ซึ่งคนทั้งหลายเรียกว่า ‘นาย’ ตั้งแต่จั่วรายยันจังหวัดสุพรรณไป
จนหันคาของชัยนาท ปะทะกับปลัดหน้าใหม่ ฝ่ายเจ้าพ่อมีผู้หนุน
หลังคือนายอำเภอเก่าในสมัยรัชกาลที่ ๕ ผู้รับนักเลงใหญ่นี้ไว้
เป็นเขย

นวนิยายเรื่องนี้เริ่มลงในนิตยสาร ‘ฟ้าเมืองไทย’ รายสัปดาห์ตั้งแต่
ตุลาคม ๒๕๒๙ นั้นเอง เปิดฉากด้วยเรือเมล์ ซึ่งหลายชีวิตที่โดย

สารในเที่ยวเดียวกันมาพบกัน เพื่อที่จะผูกพันหรือฟาดฟันกันไป
เบื้องหน้า

ตัวละครจากความจริงปนกับจินตนาการ กลายเป็นตัวละครที่
ข้าพเจ้าฝันหวานสร้างขึ้นก็ออกโรงออกมาเรื่อยๆ ลำตัดโจร หมอดู
โหงวเฮ้ง นายอำเภอผู้มีแพสชันหนังสือแทนโรงเรียน ภารโรงคอกัญชา
ลักษณะตลาดและสังคมริมแม่น้ำ ร้านกาแฟของกำนัน ร้านหมอลง
อดีตทหารเสนารักษ์ โรงยาผีของเจ้าของตลาด โบสถ์โบราณก่อน
เข้าจังหวัดซึ่งเป็นโบสถ์ที่ขุนแผนย่างกุมารทอง...

ความรัก ซึ่งนวนิยายจะเขียนข้ามไปเสียไม่ได้ แต่หนักไป
ทาง ‘รักงาน’ ในบทต้นๆ แล้วอีกเล่มเป็น ‘รักต่างวัย’ พลังแห่งด่า-
ฤษณา...

ข้าพเจ้าเขียนบรรยายนายท้ายเรือเมล์ ทะลาลี่เรือเมล์ นาย
ตรวจเรือเมล์ และนายท่า อัตรากำลังบนอำเภอและบนศาลาว่าการ
จังหวัด **ผู้คนที่สังคมบ้านนอกแบ่งไว้เป็น ๓ วรณะ คือ ข้าราชการ
พ่อค้า ชาวนา แถมด้วยจันทาลคือโจร เดินชนกันในตลาดริม
แม่น้ำ ซึ่งออกแบบละม้ายคล้ายคลึงกันไปทุกตลาด ด้วยเงื่อนไข
ของแม่น้ำและท้องถิ่น**

ขณะเขียน ข้าพเจ้าเป็นสุขด้วยการระลึกชาติเข้าไปในความ ‘รู้
ก่อนเกิด’ สืบสานด้วยเรื่องที่รู้จริงและที่ญาติผู้ใหญ่เล่าไว้ เป็นสุขใน
การค้นคว้าเข้าไปในสมุดข่อย หนังสือโบราณ คนเก่าๆ อัจฉริยะของ
กฎหมายเก่า บ้านบางอันมีชีวิตแบบเก่าๆ สืบค้นสืบถามตำนานจาก
คนแก่คนเฒ่า เจ้าอาวาส โดยไป ‘เผชิญสืบ’ ถึงที่เกิดเหตุ

คนไม่เคยปั่นจะพูดแบ่งว่า “อะไรไม่จริงเหมือนยิงปืน” ขณะ
คนที่รู้รสชาติของปืนมาแล้วกลับพูดว่า “อะไรไม่จริงเหมือนกินข้าว”

คนผ่านชีวิตมาโชกโชก กลับรำพึงว่า

“อะไรไม่จริงเหมือนความตาย!”

นี่คือปรัชญาชีวิตของคนที่นี่

ความสุขของคนสมัยโน้นคือการได้เที่ยวบางกอก เมื่อเรือเมล์ลำแรกแล่นสู่ชนบท ทุกคนก็มองเห็นดาวประจำเมืองสูงปลั่งอยู่บนท้องฟ้าในทิศที่เขาคิดว่านั้นคือบางกอก

ในขณะที่มีดาวตกทุกคืนบนฟ้ามีดที่พราวไปด้วยดวงดาว ตกจบเหนือหลังคาบ้านใด ก็หมายความว่าเมียบ้านนั้นตั้งท้องในขณะนั้น

นี่คือความเชื่อของคนที่อยู่กับความเจียบเหงากลางนา ผู้ตื่นตาเมื่อเห็นกระป๋องตักน้ำในเรือเมล์ พวกเขาจะเริ่มพัฒนากระชู กระอมมมาเป็นกระป๋องสังกะสีบ้าง

สุพรรณเรียก ‘กระป๋อง’ ไกลขึ้นไปเรียก ‘กระแบ่ง’

แตงก้นน้ำแบบอำเภอเข้ามาไล่ที่ไถ่ของน้ำฝนของคหบดี พัดลมหมุนด้วยน้ำมันก๊าดมาแทนพัดใบตาล หมวกกะโล่ของคนอำเภอแพร่มาสู่เขากว้างที่แขวนหมวกของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีหมวก ๒ ใบขึ้นมาแล้วคือหมวกอำเภอกับงอบชาวนา

ภาษาราชการเข้ามาแทนภาษาบาลีของหลวงตาและพีทิด เสื้อสีแดง เขียว ชมพู เข้ามาแทนเสื้อแขนกระบอกย้อมดำชั่วคราวกับกล้วยของสาวชาวนา นุ่งผ้าใส่แดงถูกล้อว่า ‘อีกาคาบพริก’

ช่างหัว...ไอ้คนปากนุกชุกบอน

ผู้นำแพ้นชายอย่างเจียบเจียบคือตัวตลกกลีเก ซึ่งมีเขาพวกเดียวที่กล้าใส่เสื้อคอกลมลายดอกไม้ ชายคนไหนไม่ตัดผม ปล่อยไว้ยาวประบ่ามันไม่ต้องหมอดูก็ทายได้เลยว่า ถ้าไม่ใช่คนบ้าก็เป็นคนป่วยเรื้อรัง, ห้ามตัดผม-แสดง บางเรื่องข้าพเจ้าเริ่มเข้าไปตั้งใจเขียนแต่บางเรื่องมันก็แฝงอยู่ในชีวิตของข้าพเจ้า ยังไม่ได้เขียน...เพราะว่า

มันมีมากมายเกินกว่าที่นิยายเรื่องเดียวจะรับใช้ได้หมด

อย่างนี้เอง...คนในแม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำสุพรรณ แม่น้ำนครชัยศรี สายเดียวกันแต่แยกเรียกไปตามความภาคภูมิใจของคนริมแม่น้ำ) มีความหวังที่จะไปเที่ยวบางกอก โดยเฉพาะในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระเจ้าอยู่หัว เขาเรียกกันว่า ‘วันเฉลิม’ ความรู้สึกนี้เข้มข้นจนกลั่นตัวเป็น ‘กลอนกระทู้’ ร้องกันทั่วว่า

“มีอัฐอยู่สองกะหลิง (สลึง)

ลงเรือกะหลอม (หลอม)

ไปดูกะหลิม (เฉลิม)

...กะหนูกะหนาน (สนุกสนาน)”

นี่ไง โฟล์คซอง, ความหวังของชาวบ้าน ด้วยภาษาชาวบ้าน แต่งโดยชาวบ้าน ล้อกันเองและตัวเองอย่างกะหนูกะหนาน มันเป็น ลวดลายกวีเฉพาะถิ่นของแม่น้ำนี้

ข้าพเจ้ามีความสุขที่เขียนเรื่องนี้

ประวัติการตั้งนามสกุล ความรอบคอบรัดกุมในการเก็บภาษี เก็บตามมีด ขวาน แห ที่มีอยู่ประจำบ้าน การเก็บภาษีเงินได้รายหัว เรียกว่า ‘รัชชูปการ’ ช่วยรัฐ ชาวบ้านเรียกว่า ‘เสียส่วย’ คนละ ๖ บาทในแดนเจริญ, ๔ บาท ๒ บาทในถิ่นที่มีนาขั้นแล้ว ใครไม่มีเงินเสีย ก็ต้องไปขายหญ้าหน้าบ้านเจ้าเมืองหักหนี้ไปวันละสลึงสองสลึง ก็ว่ากันไป คุณประพจน์แบบพ่อเมืองคือ นักโทษอุกฉกรรจ์ที่พ้นโทษแล้วยังจะต้องไปอยู่รับใช้นายอำเภอดูความประพฤติอีกระยะหนึ่ง เขียนได้ แต่ต้องเลี้ยงดูให้อิ่มหนา...

ข้าพเจ้าค้นหอสุมุด ค้นหोजดหมายเหตุ พบความปากจัดของ หนังสือการเมืองสมัยรัชกาลที่ ๗ พบราชกิจจานุเบกษาประกาศสั่งของเจ้าพนักงานห้ามมีและห้ามจำหน่ายหนังสือที่เป็นภัยต่อการปกครอง

พบประกาศถอดนายอำเภอ การตั้งเจ้าพนักงานที่ดินมณฑล และการนัดวันรับวัดออกโฉนด บัญชีสัตว์เลี้ยง การทำรูปพรรณสัตว์ ลักษณะการตาย ๕๐ กว่าแบบของควาย ตั้งแต่นำเสนอเพจน่าขบขัน คือ เป็นโรคระบาด เสือขบ ตกหล่ม และตายเอง (ยังไม่ได้เขียนถึง)

คั่นหนังสือภูมิศาสตร์ของกองวิชาการ กระทรวงธรรมการ (ศึกษาธิการ) ในสมัยคนไทยมี ๙ ล้านคน

คั่นประวัติคนเก่ารุ่นปู่รุ่นพ่อจากหนังสืองานศพของนายทหาร ตำรวจ นายอำเภอ เจ้าเมือง พ่อค้า คหบดี สนุกมาก นอกจากเขียนเรื่องนี้แล้ว ข้าพเจ้าเก็บไว้เล่าด้วยปากกรวากับไปพบบ่อเพชรบ่อพลอยมา

ข้าพเจ้าเขียนนวนิยายเรื่องนี้แบบที่ฝรั่งเรียกว่า...

more atmosphere than plot.

นวนิยายเรื่องนี้เป็นแบบกลิ้งกันไปด้วยความคิดฝันกับความจริง กระเด็ดไปพิถีพิถันในข้อมูลและบรรยากาศ ยิ่งกว่าพล็อต

ขอขอบพระคุณ

คุณไพศาล พจน์ย์เกษม, คุณน้อย รัชเวทย์, คุณศิริ เชี่ยวคำจัน, คุณผดุงศักดิ์ ขจรอำไพสุข, ร.ต.อ.ศักดิ์ แสงศรี, นายแพทย์พยงค์ เวสสุตร, คุณอ่อน สังขกร

คุณประวิทย์ มีเดช, คุณธาดา เกิดมงคล, คุณเลข หิรัญกิจ, คุณปรง ประสาทวิทย์ ที่เขียนตติงสิ่งผิดสิ่งพลาด ซึ่งข้าพเจ้าได้แก้ไขถูกต้องแล้ว

ขอขอบพระคุณ

อาจารย์ล้อม เพ็งแก้ว ผู้ค้นตำนานชุมทรัพย์ลายแทง, คุณอนงค์ ศรีสุขุมชัย คั่นประวัติจังหวัดและแผนที่นครปฐม, คุณมาติณ ถินิติ คั่นเอกสารการตรวจราชการในจังหวัดนครปฐมสมัยสงครามอินโดจีน

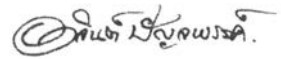
คุณครูนิคมและภรรยาแห่งอำเภอบางเลน ผู้ให้สัมภาษณ์เรื่อง
เรือเมล์และช้างป่า

ท่านเจ้าอาวาสตำบลนิลเพชร ผู้ให้สัมภาษณ์เรื่องเหรียญมณู
ครอบเพชรของเสือป่า

ผู้ใหญ่บ้านคลองญี่ปุ่น ท้องที่อุทยานชนแดนนครปฐม บิดาของ
คุณชะวิน ภาสุระ เล่าเรื่องโจรและตำรวจบางสมัย

คุณยายของคุณวิบูล แห่งศรีประจันต์ ผู้บอกคาถาหลวงพ่อด
จรรยให้จด

และขอขอบพระคุณ คุณสุรพงษ์ บุนนาค นักเขียนรุ่นพี่ผู้จุด
ประกายไฟให้แก่ข้าพเจ้าด้วยคำว่า “นักเขียนต้องเขียนเรื่องยาว
อย่างน้อย ๑ เรื่อง งานเรื่องสั้นหรือสารคดี บทความ คอลัมน์นั้น
ยังไม่พอ”

 ทัศนัย วัฒนพงศ์.

๕ ตุลาคม ๒๕๓๓

เจ้าเมือง

๑

‘คนอยู่’ กับ ‘คนหาย’

ขุนเขียนฯ ได้หมอดียาดี หายขาดจากอัมพาตแขนขวา ทำให้แกดีใจอย่างยิ่งที่ได้กลับบ้านเพื่อจะไปเอาพินัยกรรม วาจาจากอำเภอดินกลับมาเขียนเป็นพินัยกรรมลายลักษณ์อักษร ให้แนนอนปราศจากข้อโต้แย้ง

ทั้งนี้ เพราะแกห่วงแม่ปรายลูกสาวคนสุดท้องซึ่งเฝ้าพยาบาล รักษาแกตลอดมา แกจะต้องมอบสมบัติอันควรให้ลูกสาวคนนี้ ตลอดทั้งที่ดินสมบัติเดิมและเหย้าเรือนเดิมของมารดาแม่ปรายให้สืบทอดถึงแม่ปรายอย่างแนนอน โดยแม่ปรกเมียใหญ่ของแกนั้นจะสูบเอามีได้ แกจะทำพินัยกรรมลายลักษณ์อักษรให้เด็ดขาดลงไป ไม่ให้มีช่องโหว่ได้เถียงรุ่งรังกันภายหลัง

ฝ่ายแม่ปรายจะดีใจในสมบัติก็หาไม่ หล่อนเป็นทุกขีรอนอยู่แต่ว่าจะต้องจากอำเภอดิมบาง อันจะทำให้ต้องห่างไกลกับปลัดบรรจงคุณครูที่รักของหล่อนไปอีกครึ่งหนึ่ง เช่นเดียวกับทุกครั้งที่หล่อนจะต้องโยกหาอาลัยด้วยความหวังใจว่าจะไม่มีวันได้พบพานกันอีก

แม่ปรายร้องให้ล่าลาบรรจงเพื่อกลับอำเภอบางปลาหม่า

“คุณครูกับดิฉันต้องสวนทางกันไปอีกสักปีก็ 모르 คุณครูมาเดิมบาง แต่ดิฉันต้องกลับไปทุ่งทองเสียอีกแล้ว”

“ทำไมล่ะ” เขาถามงงๆ

“พี่ไปรอยโกล็คตลอดแล้ว ดิฉันไปส่งคุณพ่อที่บ้านบางปลาหม่าแล้วต้องไปเป็นเพื่อนพี่ไปรอยที่ทุ่งทอง”

“ไม่เป็นไรนะ แม่ค้าเดียวกัน เรือเมลท์ขึ้นล่องอยู่ทุกวัน”

“กลัวคุณครูจะทิ้งแม่น้ำไปเสียทางอื่น” แม่ปรายพูดเบาๆ พลางสะอื้น

“ก็สุดแล้วแต่ราชการท่านจะสั่ง แต่ฉันคิดว่าเราต้องได้พบกันอีก เพราะว่าความรู้อย่างฉันนี้ ท่านคงไม่ย้ายฉันไปไหนหรอก”

“ตัวคุณครูเองคิดจะพบดิฉันอีกหรือเปล่า หรือว่าแล้วแต่ราชการท่านบังคับ”

“คิดซี คิดมากด้วย” บรรจงตอบคลุมๆ แต่คำว่า ‘คิดมาก’ นั้นในใจเขาก็คือ คิดเรื่องแม่ผาดที่จะมีปัญหา

“เท่านั้นดิฉันก็สบายใจแล้ว” แม่ปรายยิ้มออกมา น้ำตาเริ่มแห้ง การสะอื้นค่อยๆ หายไป แล้วพูดแผ่วเบาว่า “คุณครูอาบน้ำที่ตีนท่าทุกวันนะคะ”

“ทำไมล่ะ ฉันก็อาบทุกวันอยู่แล้ว”

“ต้องทุกวันนะคะ ถึงจะออกท้องที่ก็ต้องอาบน้ำแม่น้ำทุกวันนะคะ”

“เอ๊ะ ทำไม แม่ปรายเห็นฉันสกปรกหรือ” บรรจงยกแขนเสื้อขึ้นมอดมๆ ดู

แม่ปรายก้มหน้าพูดว่า “ดิฉันเองตั้งแต่โตเป็นสาวก็อาบน้ำในหาน้ำ ไม่ได้ลงแม่น้ำอีกเลย”

“แล้วทำไมล่ะ”

แม่ปรายซ่อนสายตาขึ้นมองนัยน์ตาของเขาแล้วพูดอย่างมั่นคงว่า
“ต่อไปนี่ดิฉันจะลงอาบน้ำที่ตื่นท่าทุกวัน คอยรับเห่โอเคลของ
คุณครู”

บรรจงใจวาบขึ้นด้วยความปีติสุดขีด

โถ แม่คุณ...

นี่แม่พูดเป็นนัย ถึงกับจะกินน้ำได้ศอกหญิงอื่นเขียวหรือ นี่
หล่อนรู้หรือเปล่าว่าเรามีอะไรกับแม่ผาด?

“นะคะ”

บรรจงถอนใจเสียดด้วยความสงสารแสนที่จะสงสาร สะท้านใจ
ในความรักอันบริสุทธิ์ของสาวน้อย

เขาพูดเสียงสั่นๆ ว่า

“แม่ปรายต้องเลือกอาบเวลาหัวน้ำขึ้นบ้างนะจ๊ะ”

สาวน้อย ฟัง, คิด, แล้วก็หน้าแดงสะท้อน

แม่ปรายไปแล้ว วันนั้นบรรจงนั้นเหม่ออยู่ที่โต๊ะทำงาน คิดกลับไป
กลับมา ใจหนึ่งก็แหม่มขึ้น ใจหนึ่งก็เศร้า เขากำลังมีสองจิตสองใจ

คือใจหนึ่ง สงสารแม่ปรายสาวน้อยผู้อาภัพ ซึ่งมีท่าทีหลงใหล
บูชาเขา และเขาก็หมั่นไปเยี่ยมให้หล่อนได้ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ทุกวัน
บัดนี้ แม่ปรายก็ต้องจากเขาไประทมทุกข์แต่เดียวดาย

อีกใจหนึ่งก็พลุกพล่านพะวัพะวนอยู่ได้จิตสำนึก บาปกรรมที่
เขาก่อไว้แก่แม่ผาด ซึ่งเขารู้ข่าวว่าหายไปไม่กลับทุ่งทองก็จากหนังสือ
พิมพ์ที่ท่านนายอำเภอของเขาได้รับเป็นประจำโดยเรือเมล์นำมาส่ง

ท่านนายอำเภอผู้นี้ ติดตามข่าวก้าวหน้าทันสมัย มิให้ใครหมิ่น
ศักดิ์ศรีได้ว่า มารับราชการที่อำเภอไกลกันดารแล้วตัวบุคคลจะปล่อย
โซดชะตาไปตามบุญตามกรรมเหมือนคนป่าตาเถื่อน

หนังสือพิมพ์นี้ ทุกวันเมื่อท่านอ่านจบแล้ว ท่านก็กรุณาให้ปลัด
ขวาของท่านได้อาศัยอ่านด้วย เขาจึงอ่านพบจากหน้าแจ้งความ

การที่แม่ผาดจำต้องละทิ้งบิรารบ้านช่อง กลายเป็น ‘คนหาย’ เพราะอะไรนั้น บรรจงรู้อยู่เต็มอกจากสีหน้าท่าทางทั้งคำสารภาพ และ คำอ้ำอวลในวันสุดท้ายที่พบกัน

เขาเป็นทุกข์ทรมานใจด้วยความรู้สึกลึกซึ้งผิดชอบชั่วดี ในเรื่องนี้ เขาเคยคิดเป็นนวัปๆ ว่าจะทิ้งราชการตามหาแม่ผาด หรือไม่ก็ปล่อยตัวปล่อยใจพเนจรเป็น ‘คนหาย’ เสียบ้างเป็นการไถ่โทษไถ่บาป

แต่ความรักและซื่อสัตย์ในหน้าที่และอายุราชการที่เขาบากบั่น มาก็เป็นกำแพงทะมึนขวางกั้นความคิดล้นเช่นนี้ จึงเฝ้าแต่คิดเข้าข้างตัวเองว่าแม่ผาดคงจะไม่ท้อดังคาดคิดก็ได้ และถึงท้องและคลอดก็ค่อยตามหากันในวันข้างหน้า

ไม่ใช่ว่าลูกเกิดแล้วพ่อแม่จะต้องตายหรือทำลายตัวเองให้เสียคนไปด้วย

เขาเชื่อว่าแม่ผาดนั้นกล้าและเก่งกาจเกินหญิงใดๆ...บางทีจะกล้ากว่าเราเสียอีก

เขาเองก็ตัดสินใจจะสละชื่อเสียงเกียรติยศโดยบอกแม่ผาดไปแล้ว ว่าจะขอแต่งงานเพื่อตัดคำครหาในเรื่องนี้

หูเขายังแว่วได้ยินคำที่ปรึกษากันในวันนั้น

“หรือเราจะแต่งงานกัน”

“คุณทนได้หรือที่จะมีเมียแก่กว่าตัว ๑๐ ปีไว้เป็นคุณนายออกหน้าออกตา”

“ได้...เมื่อเกิดความจำเป็นอย่างนี้ ต้องได้”

“แต่พี่คิดว่าไม่ได้ ไม่ได้แน่ๆ คนอย่างพี่จะให้คนเขานินทาว่าครอบเด็กที่เด็กกว่า ๑๐ ปีไม่ได้”

“แล้วพี่จะทำอย่างไร”

“พี่จะหนีไปบางกอก ไปคลอดที่บางกอก”

“เฮ้ย ปลัด คิดอะไรวะ บุหรี่จะไหมมือแล้ว”

บรรจงสะดุ้งโหยง เงยหน้ามองร่างทะมึนของพี่หมื่นดำที่ยืนอยู่หน้าโต๊ะทำงานของเขา

“คิดถึงใคร” หมิ่นดำศิษย์สำนักเดียวกับอาจารย์ของเขาถามไปเรื่อย ๆ ในมือถือซองจดหมาย

“เปล่า พี่” บรรจงปด เพราะเรื่องที่เขาคิด มันไม่ใช่เรื่องที่จะบอกใครได้เลย “พี่หมื่นไปไหนมา ผมไม่เห็นหน้า ๒ วันแล้ว”

“ท่านเจ้าเมืองเรียกไปจังหวัด”

“มีราชการอะไรหรือครับ”

“มีซี ท่านเจ้าเมืองเรียกไปรับคำสั่งย้ายด่วน” เขาชูซองที่มีตราครุฑแดงให้บรรจงดู “ย้ายพี่เข้ามณฑล ให้นายร้อยตำรวจตรีประจำการที่จังหวัดมาแทนที่นี้”

“เอาพี่ไปกินร้อยเอกสิท่า ผมดีใจด้วย”

“ยังไม่รู้ว่าจะออกหัวหรือออกก้อยเลยว้ย บรรจงท่านเจ้าเมืองบอกว่า แม่ผาดทุ่งทองหายไปจากบ้าน สงสัยจะมีอันตราย กำนันผินเดินเรื่องถึงมณฑลขอให้สืบด่วน โอ้โฮ แกใหญ่ไม่ใช่เล่น มณฑลสั่งมาทางจังหวัดให้ทุกอำเภอของแม่น้ำนี้ออกสืบ ส่วนพี่ต้องเข้ามณฑลเพื่อวางแผนในฐานะที่เคยเห็นตัว”

บรรจงกำลังอุ้นใจที่การสืบจะหมุนอยู่แต่ในมณฑลและตามสายน้ำ คงไม่มีวันพบแม่ผาด ซึ่งบอกกับเขาว่าจะหนีไปบางกอก แม่ผาดคงรอดพ้นการสืบไปได้

หมิ่นดำพูดต่อไปว่า

“ถ้าไม่ได้รอรอยในมณฑล พี่จะต้องสืบทางบกตั้งแต่ปากน้ำโพยังกรุงเทพฯ ต่อไป...เอาละนะ ลากันเสียเลย พี่จะเดินทางวันนี้แหละ”

“โชคดีนะครับ พี่หมื่น” บรรจงพูดไปแล้วก็อายใจที่ปกปิดความจริงที่เขารู้

“ถ้าตามพบก็โชคดี ถ้าไม่พบก็คงถูกล้างเข้าประจำกระทรวงรอ
เกษียณ” หมิ่นดำหัวเราะเสียงหัวๆ อย่างไม่พริ้มพริ้งต่อวิถีชีวิต

และเป็นเสียงหัวเราะที่บรรจงกลับรู้สึกว่าเป็นการประกาศชัย
ชนะของพี่หมิ่น... เพราะว่ากระทรวงอยู่ในกรุงเทพฯ และมีมือสืบอย่าง
พี่หมิ่นคงจะไม่นั่งเฝ้าในกระทรวงแน่ๆ ที่นั่นแหละจะเป็นโชคดีของ
พี่หมิ่น

“ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องทำ”

๒

บันไดหนาม

‘ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องทำ’

บรรจงบันทึกลงในสมุดของเขา ซึ่งใช้มาหลายเล่มแล้ว ตั้งแต่วันเดินทางมารับราชการครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๑ อายุ ๒๒ ปี บัดนี้เข้าปลายปี ๒๔๖๕ แล้ว เขาอายุ ๒๖ ปี

“พี่ผาดจากไปแล้วเก้าเดือนข่าวคราวยังไม่มี...”

เขabanบันทึกต่อไปว่า ‘ได้ยินว่าผู้หญิงท้องครบเก้าเดือน จะต้องคลอด’ แต่ประโยคนี้เขาขีดฆ่าทิ้งจนดำปื้อแล้วบันทึกต่อ...

“แม่ปรายจากไปเมื่อ ๖ เดือนก่อน ส่งข่าวมาแต่เพียงว่าแม่ปรายคลอดแล้วเป็นหญิง แม่ปรายไม่กล่าวถึงใครเลย... พี่หมื่นด้ายย้ายไปเมื่อ ๖ เดือนก่อนไล่หลังจากแม่ปราย ก็ไม่มีจดหมายส่งข่าวดีข่าวร้ายมาเลย

“เราก็มั่นหน้าก็มารับราชการด้วยความชะงักเขม่น หวังจะให้ลืมเรื่องกลัดกลุ้มทั้งหลาย เมื่อวานนี้ไปกับนายอำเภอตรวจจับผู้ร้ายที่มันปล้นฆ่าหลบหนีมาจากอำเภอบ้านเขียน มาหลบอยู่ในท้องที่ตำบลหัวนา เราเข้าล้อมกระท่อม มันวิ่งหนีพรวดออกมา เราก้าวสกดจับและวิ่ง

ตาม ขณะวิ่งก็ยิงปืนสูงขึ้นฟ้าร้องตะโกนให้มันยอมให้จับ กว่าจะจับได้ ก็เหนื่อยหอบไปด้วยกันทั้งฝ่ายเราและฝ่ายมัน...

“ขณะลือมวงให้มันนั่งอยู่กลาง เราห้อยมือที่ถือบราวนิ่งก็ปาก กระบอกลงพื้น เห็นหลังคาบ้านนายเปี่ยมไร่ๆ ใจลอยนึกถึงแม่ปราย นึก ไปสะกิดไก่อป็น ปืนลั่นลงดินเฉียดนิ้วก้อยเท้าขวาราว ๒ เซนต์ ใจหาย เรียกสติกลับคืนมา ต่อไปต้องระวังลูกปืนที่มันขึ้นลำคาอยู่เมื่อตอนยิง ขึ้นฟ้า จะต้องจำไว้ แต่ปืนลั่นคราวนี้เหมือนเทวดาบันดาล ไอ้เสือร้าย ที่จ่านอนอยู่กลางวงตกใจ ก้มลงกราบอยู่กับดิน ร้องว่าอย่าทำผม ผมยอม รับหมดทุกอย่าง...นี่แหละเทวดาคุ่มครอง ที่ร้ายกลายเป็นดี

“งานอำเภอก งานปราบปราม เสี่ยงตาย ผ่าอันตราย ชีวิตถวายเป็นแก่พระเจ้าอยู่หัว...”

จับผู้ร้ายคราวนี้ ท่านนายอำเภอกุมคดีเอง แต่รายงานความ ดีความชอบให้แก่บรรจง

โชคร้ายตลอดมาจะเริ่มกลายดีขึ้นแล้ว กลับจากจับโจรในวันนั้นเอง บรูซไประณีย์จากจังหวัดนำจดหมายดีตราต้นทางจากกรุงเทพฯ มาส่งบรรจงหนึ่งฉบับ จ่าหน้าของลายมือโย้เย้

เขาคึกของอ่าน แผ่นกระดาษมีเส้นดินสอเขียนว่า

“บ้านตรอกขาวหลังห้างสามเหลี่ยมในบางกอก ลูกคลอดแล้ว เป็นชาย เมื่อวันที่ ๑ มกราคม-ผาด”

บรรจงจูบลงบนกระดาษแผ่นนั้น เหมือนเขาชบต้นขาแม่ผาด ในวันลา เขาน้ำตาคลอเบ้า ระลึกถึงน้ำใจของแม่ผาด-แม่พระ หลับตาเห็นทารกน้อยดินในเบาะ

ชีวิตใหม่เกิดขึ้นแล้ว และเขาเป็นคนแรกที่อยู่

‘ไม่มีอันตราย ซ้ายยังให้กำเนิดแก่เลือดเนื้อของเขา

‘ตรอกขาว หลังห้างสามเหลี่ยมคงไม่กว้างนัก ไม่บอกเลขบ้านก็
จะเป็นไรไป...’ บรรจงคิด ‘เราจะต้องลงานไปกรุงเทพฯ ไปดูลูกของเรา’

แต่บรรจงจะลงานง่าย ๆ ไม่ได้เลย... ทั้งนี้ก็เพราะว่านายอำเภอ
นำผู้ร้ายรายนี้ไปส่งอัยการฟ้องศาลที่จังหวัด ซึ่งคดีนี้ต้องอยู่นานเป็น
พิเศษ ท่านจึงมอบหมายทุกอย่างไว้แก่ปลัดขวาคือบรรจง ซึ่งจะต้องคุม
ปลัดซ้ายและเป็นหัวหน้าของตำรวจในโรงพักทั้งหมดด้วย ท่านกำชับ
ปลัดขวาของท่านให้สืบเรื่องแม่ผาดลูกกำนันผู้ยิ่งใหญ่แห่งทุ่งทอง
ว่าอย่าให้หลบซ่อน หลงที่ หรือมีเหตุร้ายอยู่ในเขตเดิมบางเป็นอันขาด...

ทั้งที่บรรจงรู้อยู่แก่ใจว่าแม่ผาดหลบไปบางกอกแล้ว แต่เขาจะ
แะะออกมาไม่ได้จึงต้องลบรอยพิรุณ โดยน่านายร้อยตำรวจตรีที่มา
แทนหมื่นคำออกท้องที่ไม่เว้นแต่ละวัน ซึ่งก็เป็นการดีแก่งานอำเภอซึ่ง
สอนกันไว้ว่าต้องออกผูกมิตรรู้จักให้หมด ทั้งคนดีคนร้ายในท้องที่ของตน

อันท้องที่อำเภอเดิมบางไกลสุดของจังหวัดสุพรรณ ในสมัยที่
กล่าวถึงนี้กันดารที่สุด ยังไม่มีโรงสี จึงเป็นที่หลบซ่อนของโจรก็กต่าง ๆ
จากจังหวัดใกล้เคียง เพราะว่าไกลหูไกลตาและไกลอำนาจปราบปราม
ของจังหวัด เมื่อโจรมาหลบกันมาก มันก็ย่อมรังควานราษฎรมาก
เพราะโจรมันมิได้ปล้นข้าวปลาอาหารมาเก็บไว้กิน เมื่อมันหิวมันก็ปล้น
วัวควายเปิดไถ่ช้างม้าของราษฎรไปฆ่ากินสนุกไป

**สมัยนั้นใครไปเป็นข้าราชการอำเภอเดิมบางแล้วเป็นนอน
ไม่หลับ**

เพราะต้องรบกับโจรทุกวันคืน!

บรรจงซึ่งถูก ‘บั้ง’ มาจากอำเภอบางปลาเพราะเรื่องยิงผิดตัว
ให้มาอยู่เดิมบางเป็นการลงโทษสถานเบา เขาู้ตัวดี เขาจึงต้องบุกบัน
ชวนขวายทำราชการเพื่อตีตื้นขึ้นมาให้จงได้

อันว่าจะลาไปเยี่ยมลูกเยี่ยมเมียนั้น ก็ได้แต่คิดไปตามประสา

บุญชน แต่...เหนือความคิดบุญชน ยังถูกบงการด้วยการกิจและเกียรติศักดิ์ของปลัดอำเภอผู้เป็นกันชนระหว่างเบื้องบนกับราษฎร ใหญ่กว่าผู้ใหญ่บ้าน ใหญ่กว่ากำนัน ต้องเป็นที่ปรึกษาของผู้ใหญ่บ้านกำนัน กลั่นกรองไว้ก่อนจะรายงานนายอำเภอ

ภารกิจเพื่อฝูงชนเช่นนี้

จะเทียวเวลาไปเยี่ยมเมียเยี่ยมลูกได้หรือ

ถึงลา นายเขาก็กไม่ให้ลา ข้าจะถูกกาแดงไว้ในทำเนียบชื่อด้วยว่า ใ้ฉ่ลังงานระหว่างผู้ร้ายซุกซุม ขณะนายอำเภอไปราชการสำคัญคดีหนึ่ง

อันที่ว่าท่านนายอำเภอต้องค้างเติ่งที่จังหวัดนานเป็นพิเศษนั้น ไซ้ว่าท่านจะเพลิดเพลินกับลิเกละครในจังหวัดก็หาไม่ ตัวท่านนั้นแหละ กลับมีภารกิจสุมหัวที่จะต้องดำเนินคดีผู้ร้ายรายนี้ให้สมบูรณ์ตามกฎหมายยิ่งกว่าคดีอื่นๆ คือ...ผู้ร้ายรายนี้ ต้องโทษคดีอาญามาแล้วสองครั้ง ครั้นนี้มันก็ผิดแน่ๆ เป็นครั้งที่สาม

ถ้าศาลตัดสินลงอาญามันอีกในครั้งนี้อีกแล้ว ที่นี้ก็เป็นที่ของ อัยการร่วมกับนายอำเภอเจ้าของคดีที่จะฟ้องศาลแถมไปอีกว่า เมื่อมัน รับอาญาครบแล้ว ขอให้ศาลพิพากษาส่งตัวมันไปต่างจังหวัดตาม พ.ร.บ.ตัดสันดานคนจรจัด ร.ศ.๑๒๗ ไม่ปล่อยไว้ให้รบกวนจังหวัดนี้

ศาลมีอำนาจจะพิพากษาให้ส่งผู้ร้ายคดีอาญาสามครั้งสามครา ให้ไปต่างจังหวัดหรือให้อยู่ในเขตอันมีกำหนดก็ได้ หรือจะยกฟ้องเสียก็ได้ ทั้งนี้ศาลจะใช้ดุลยพินิจพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป

เช่น ที่ปากพนัง จำเลยเคยต้องโทษฐานลักทรัพย์มาแล้วสองครั้ง และพ้นโทษมาแล้ว ๑๐ กว่าปี จึงมาต้องโทษจำคุกฐานทำร้ายร่างกาย แต่จำเลยมีบ้านเรือนอยู่เป็นหลักฐานในท้องที่ของตน ศาลตัดสินว่ายังไม่ควรส่งจำเลยไปต่างจังหวัดเพราะจะทำให้ครอบครัวที่จำเลยเป็น หัวหน้าบ้านแตกสาแหรกขาด

แต่อีกคดีหนึ่งที่ชุมพร จำเลยเป็นหัวหน้าอั้งยี่ ชองสุ่มบริวารทำร้ายรัดไถ่ผู้สุจริต ศาลลงโทษจำคุก ๕ ปี เมื่อพ้นโทษก็ถูกฟ้องให้ส่งไปอยู่ต่างจังหวัด แต่ศาลล่างไม่สั่งอ้างว่าบิดาจำเลยชรา และมีทรัพย์สินสมบัตินั้น พอถึงศาลฎีกาซึ่งมีดุลยพินิจเลิกล้ำ กลับตัดสินให้ส่งไปต่างจังหวัดเสีย โดยวินิจฉัยว่าอันความสงบเรียบร้อยที่ชบวนการยุติธรรมแบกภาระไว้แทนมวลชนนั้น กรณีอั้งยี่ผู้พาลเกรเป็นอันตรายแก่ชุมชนนี้ ศาลจักไม่เพ่งเล็งถึงประโยชน์ส่วนตัวเอกชน ศาลจึงสั่งให้ส่งออกไปจากจังหวัดภูมิลำเนา

อันการส่งผู้ร้ายคดีอาญาสามหนข้อนี้ให้ไปอยู่จังหวัดอื่น บรรจงศึกษาจากตำราและรู้เจเนใจ เขาจึงเห็นใจท่านนายอำเภอที่จะต้องไปรบศึกหนักที่จังหวัด แล้วตัวเขาเองจะมัวคิดถึงลูกถึงเมียไปตามอำเภอใจกระไรได้

อำเภอจริง ไม่ใช่อำเภอใจ!

วันหนึ่งเถอะ ถ้าเราได้เป็นนายอำเภอขึ้นมาจะเจอะหนักเหมือนอย่างที่เราอ่านตำราพบว่าคดีหนึ่ง นายวรรณผู้ร้ายบังอาจเป็นโจทก์ฟ้องรองมามาตยโทขุนชาญประสาศน์ นายอำเภอผู้แก้ลัวกล้าท่านหนึ่งเป็นจำเลย

คดีนี้ โจทก์ซึ่งเป็นคนเคยต้องโทษหลายครั้ง จนศาลต้องส่งไปอยู่ต่างจังหวัด โดยฝากไปให้อยู่ในความปกครองของขุนชาญประสาศน์ ผู้เป็นนายอำเภอที่ตงจิน ดุ และมีพระเดชเลื่องลือพอที่จะกำราบและดัดนิสัยนายวรรณได้ แต่นายวรรณอดีตนักโทษผู้ซำของกฎหมายจากในคุกกลับฟ้องศาลว่านายอำเภออำนาจจับเขามัดแล้ว เสียนเขาด้วยหวาย ๕ ที ขอให้ศาลลงโทษนายอำเภอ

พระเจ้าแห่งความยุติธรรมไม่เข้ากับคนผิด ศาลคือพระเจ้าองค์นั้น พังค่านายอำเภอผู้ถูกฟ้อง สืบพยานกันแล้วปรากฏว่า ใต้คนฟ้อง

นั้นแหละยังคงมีสันดานเกะกะ เมาสุร่าบ้าคลั่ง ในวันเกิดเหตุ มันเมา เหล้าแล้วด่าทอแซกเหวี่ยงของนายอำเภอ นายอำเภอจึงจับมันเชี่ยนด้วย หวาย ๕ ที่ยังไม่ถึงเลือดตกยางออก

ศาลตัดสินว่าอย่ามทำได้ ไม่เป็นการเหลือเกิน อาศัยความตามมาตรา ๕ ที่ให้นายอำเภอมีอำนาจปกครองสั่งสอนได้เหมือนบิดามี หนี้บุตร

เออ อย่างนี้ค่อยยังชั่ว

บรรจงต้องเป็นพี่เลี้ยงนำร้อยตำรวจตรีคนใหม่ ซึ่งอายุน้อยกว่าเขาออกทำความรู้จักท้องที่ทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน เขากำลังทำหน้าที่แทนนายอำเภอทุกบทบาท ราษฎรตลอดจนกำนันผู้ใหญ่บ้านเพิ่มความยำเกรงที่เห็นเขาสามารถเดินนำหน้านายตำรวจหัวหน้าโรงพักได้

เดิมบางสมัยนั้นมี ๑๓ ตำบล คือ เดิมบาง, ท่าช้าง, โคกช้าง, เขาดิน, เขาพระ, บ่อกรุ, ปากน้ำ, ป่าสะแก, วังศรีราช, หัวขมิ้น, หัวเขา, หัวนา และองค์พระ

เวลานั้นน้ำ น้ำท่วมขึ้นมาบนท้องนา และท่วมเสาอำเภอ, โรงพัก วันหนึ่งยังไม่ทันได้กินข้าวเช้า ชาวบ้านใกล้อำเภอแจวเรือให้กำนัน บางพามาแจ้งความว่าถูกชิงทรัพย์ บรรจงและผู้หมวดหนุ่มก็ลงเรือลำนั่นออกตาม โดยผู้เสียหายแจวเรือไปในทิศทางที่เขาถูกชิงทรัพย์ คราวนี้ต้องลุยน้ำไล่จับกันข้ามตำบลเอาตัวมาขังที่โรงพัก

...ในขณะที่นายพรหมเล่นเรือยนต์ดูๆ บรรทุกเสบียงเพียบเรือไปไหนก็ได้ด้วยกระแสน้ำ แต่ปลัดบรรจงต้องอดข้าว ลุยน้ำ เสี่ยงภัย ปฏิบัติหน้าที่ราชการ...

...ในขณะที่นายพรหมกับนายเจียนนั่งกำถั่วเป็นเจ้ามืออยู่ในแสงตะเกียงเจ้าพายุ, ในบ่อนซึ่งมีอาหารการกินเหลือเบอะบะ แต่ปลัด

บรรจจะต้องจุดตะเกียงหลอดนั่งคร่ำเคร่งเขียนสำนวนคดีอยู่บนอำเภอ ให้เสร็จก่อนเช้า, เมื่อหิว เขาก็กินกล้วยน้ำว้า ซึ่งเป็นเสบียงมาตรฐาน ของข้าราชการภูธร...

...ยามรุ่ง นายพรหม นายเจียน และนักเลงพนันหลับไหลอยู่ กับที่นอนหมอนฟูก เอาแรงไว้เล่นโปเลนัวกันต่อไปในวันใหม่...

ชีวิตข้าราชการภูธรชั้นผู้น้อยแตกต่างจากชีวิตเจ้าพ่อผู้มีมรดก ดังที่กล่าวมานี้ แต่ข้าราชการมีเป้าหมายคือเกียรติยศ, กฎหมาย ส่วน คนมีเงิน มีเป้าหมายที่จะโกยเงินให้มากขึ้น แม้ว่าจะผิดกฎหมาย

ขณะที่คนในบ่อนเขียน ‘เค้า’ คือสถิติที่ถั่วหรือโปเดินว่าออก อะไรมาก อะไ้น้อย เพื่อจะแทงตาต่อไป

บรรจเขียนสมุดบันทึกของเขาถึงคดีหนึ่งว่า

“ซึ่งทรัพย์สินที่ทำซ้าง ไปจับได้ที่เขาพระ คนร้ายรายนี้ฉลาด มันเอา สร้อย, แหวน, เงินของกลางซ่อนไว้ในรังไก่ใต้ถุน มีแม่ไก่กกอยู่ ถ้าไม่ ละเอียดก็คงไม่พบของกลางนี้ แล้วจะลำบากแก่การดำเนินคดี...”

ในบ่อนมี ‘เงินกองกลาง’ ให้คนเล่นน้ำลายไหล แต่ในการปราบปรามต้องแกะรอยหา ‘ของกลาง’ กันจนเหงื่อหยด

บรรจยังคร่ำเคร่งกับงานต่อไป จากวันเป็นเดือน แม้นายอำเภอ เสร็จคดีกลับจากจังหวัดแล้วก็ต้องมาช่วยกันบุกบั่นจับโจรผู้ร้าย

เขาเก็บจดหมายจากแม่ผาดแทรกไว้ในสมุดบันทึก ถ้านึก ได้ก็จะออกมาอ่านเป็นครั้งคราว ความคิดวู่วามในครั้งแรกที่จะลา ออกจากราชการ ค่อยๆ กลายเป็นความยับยั้งชั่งใจ และกั๊กฟัน อดทน

๓

ข่าวจากกรุงเทพฯ

วันหนึ่งบรรจงได้รับจดหมายจากลูกพี่คือ ร.ต.ท.หมื่น
ดำ ดำเนินสินธุ์

เขียนที่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ

๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๗

ปลัดบรรจงที่รัก

พี่ถูกย้ายเข้ากระทรวงในกรุงเทพฯ แล้ว ตั้งแต่เมื่อต้นเดือนนี้
เพราะการสืบหาแม่ผาดล้มเหลวทั้งหมด และทางราชการก็สั่งล้มเลิก
เรื่องนี้ ทั้งนี้เพราะท่านเทศาภิบาลองค์ใหม่ ซึ่งท่านมาคุมมณฑลนคร
ชัยศรี มีนโยบายใหม่ที่จะกวาดขันนายอำเภอและปลัดอำเภอให้ถั่ววน
ในงานปกครองให้ยิ่งขึ้น เรื่องของบุคคลเป็นอันเลิกกัน

บรรจงเองก็ต้องเตรียมตัวไว้ให้ดี เพราะท่านเทศาฯ พระองค์นี้
เฮี้ยบนัก

ด้วยความรัก

ร.ต.ท.หมื่นดำ ดำเนินสินธุ์

๔

เตรียมรับเสด็จ

ชาวบ้านเคยเรียกสมุหเทศาภิบาลว่าท่านเทศาฯ แต่บัดนี้พากันเรียกว่า ‘เสด็จเทศาฯ’ จะทรงตรวจราชการทุกอำเภอของทุกจังหวัดที่อยู่ริมแม่น้ำตั้งแต่ท่าฉลอมของจังหวัดสมุทรสาครไล่ปากอ่าว ขึ้นมาจนถึงอำเภอเดิมบางของบรรจซึ่งอยู่เหนือสุดของจังหวัดสุพรรณ

บรรจเคยอยู่จังหวัดสมุทรสาครมาแล้ว เมื่อครั้งเข้ารับราชการใหม่ๆ ในแผนกสรรพากรอำเภอเมืองที่นั่น ตำบลท่าฉลอมเจริญมากถึงกับตั้งเป็นสุขาภิบาลเป็นแห่งแรกในชนบทของประเทศไทย ตามหลังสุขาภิบาลในกรุงเทพฯ ไปติดๆ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการสร้างสาธารณประโยชน์ต่างๆ ทำถนนหนทางและทำนุบำรุงซ่อมแซม มีโคมไฟจุดตลอดถนน มีคนกวาดถนนขนขยะ และบำรุงความสุสสำราญการอนามัย มีกระทั่งโต๊ะบิลเลียด

ที่บางลี่ อำเภอสองพี่น้องของจังหวัดสุพรรณก็มีสุขาภิบาลแล้ว แต่เดิมบางของเขานี้ กลางคืนมีดตื้อ ทางก็ทางเกวียน อนามัย

ยังไม่มี อาศัยว่าคนน้อยชยะกันน้อย เทพนบกก็เป็นปู่ เทลงน้ำเดียว
เดียวก็ล่องลอยหายสูญ บิลเลียดนั้นอย่าหวังเลย ค่ำลงต่างคนต่าง
อยู่ ตลาดไม่มี ข้าวต้องตำกินเอง ปลาต้องซื้อต้องหา หมูต้องรอ นานๆ
มีคนขออนุญาตฆ่าเอง ยังไม่มีโรงฆ่าสัตว์

ผู้ร้ายชุม...แต่ก็ไม่มีร้านขายกระสุน พวกอำเภอดำรงต้องฝากๆ
กัน ลงมาซื้อที่จังหวัด

บรรจงศึกษาระเบียบราชการว่าการที่จะจัดตั้งสุขาภิบาลท้องที่
ต้องให้อำเภอหรือกำนันผู้ใหญ่บ้าน แล้วต้องรายงานเป็นชั้นๆ ไป ใน
รายงานต้องระบุชัดเจน กำหนดเขตที่จะจัดตั้ง,จำนวนบ้านเรือนราษฎร
มีหนาแน่นเพียงพอ, จำนวนเงินภาษีโรงเรือนโรงฆ่าสัตว์, ล้อเลื่อน,
อากร, เหล้า, ฝิ่น, ไฟ่ สรรพสามิตในเขตนั้นต้องมีเพียงพอที่จะนำมา
ใช้จ่ายในการบำรุงต่างๆ แล้วต้องเสนอความเห็นอย่างชัดแจ้งว่าสมควร
แล้วที่จะยกขึ้นเป็น ‘สุขาภิบาลท้องที่’ โดยให้นายอำเภอเป็นประธาน
กรรมการ ให้แพทย์สุขาภิบาลเป็นกรรมการ ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตาม
นั้น รวมทั้งการจดทะเบียนคนเกิดคนตายด้วย

บรรจงเป็นทุกข์ว่า เมื่อท่าน ‘เสด็จเทศาฯ’ ทรงเห็นอำเภอแรก
ต้นเส้นทางตรวจราชการว่ามีสุขาภิบาล และกลางทางคือ บางลำเภอสอง
พี่น้องก็มี ครั้นขึ้นมาสุดทางกลับไม่มี ถ้าท่านทรงถามเหตุผล,
อำเภอของเขาจะทูลถวายความเห็นอย่างไร

เขาจึงตัดสินใจเรียนปรึกษาเรื่องนี้กับนายอำเภอ นายอำเภอจึง
เล่าประวัติราชการของพระองค์ท่านว่า

“พระองค์เคยทรงตำแหน่งเทศาฯ มาแล้วหลายมณฑลตั้งแต่
ร้อยเอ็ด, จันทบุรี, ปราจีน แล้วจึงมาอยู่นครชัยศรีของเรา และรู้กันทั่ว
ว่า ท่านทรงเอางานเอากิจการมากก็จริงอยู่ แต่ท่านทรงรอบรู้ความควรไม่
ควร ท่านคงไม่เคยเอาเรื่องอย่างนี้กับอำเภอเราหรอก ปลัดคิดมากไป

เอง เราเอาดีทางปราบปรามเถอะปลัด เพราะอำเภอรื้อร้างชุม ท่านคงมาดูแลเรื่องโจรเป็นสำคัญ เราอย่าเพิ่งคิดไปถึงการปรับปรุงท้องที่เลย ผมว่าอีกนานนักกว่าเราจะมีสุขาภิบาลได้”

ดังนั้น นายอำเภอจึงให้ไปตามร้อยตำรวจตรีหนุ่มจากโรงพักซึ่งตะโกนกันก็ได้ยินมา แล้วเรียกปลัดซ้ายมานั่งล้อมโต๊ะของท่าน โดยมีบรรจกปลัดขวานั่งประจันหน้ากับท่าน เปิดสมุดแจ้งความรายวันคดีมโนสารเร่ และสมุดแจ้งความคดีอาญา ดูกันทีละหน้า นายอำเภอแนะนำว่าควรเร่งอะไรก่อน อะไรหลัง และอะไรทำพร้อมกันไปเสียในแต่ละตำบลและจัดเวรใครออกท้องที่ ใครเฝ้าอำเภอจนเรียบร้อยแล้ว ทุกคนก็แยกย้ายกันไป

บรรจกกลับโต๊ะของเขา เอาสมุดทั้งสองเล่มมาด้วย เพื่อตรวจตราให้ถี่ถ้วน และเอากระดาดษออกมามาบันทึกไว้เป็นกลุ่มๆ ตำบล ไม่ให้พลาด เขาคิดข้อปลีกย่อยสำหรับตัวเขาเอง

ได้ยินเสียงลากเก้าอี้ เงยหน้าขึ้นก็เห็นนายอำเภอสีหน้าเครียด มานั่งลงตรงหน้าโต๊ะของเขา

“เรื่องสุขาภิบาล” ท่านยังห่วงไปเรื่องเดิม “ปลัดรู้ระเบียบการควรตั้งและขอตั้งแล้วหรือ?”

“ทราบครับ ผมท้องไว้เลย”

“ไหนว่ามาสิ”

“เดิมมีพระบรมราชโองการในรัชกาลที่ ๕ ให้ตั้งสุขาภิบาลนอกกรุงเทพฯ แห่งแรกที่ตำบลท่าฉลอม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อ ร.ศ. ๑๒๔ ต่อมาอีก ๓ ปี ท่าฉลอมได้รับความนิยมแพร่หลายขึ้น จึงมี พ.ร.บ.จัดตั้งสุขาภิบาลตามหัวเมือง เมื่อ ร.ศ. ๑๒๗ ครั้นมาถึงรัชกาลที่ ๖ นี้ ได้มีประกาศแก้ไข พ.ร.บ.เดิมนั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ วางระเบียบต่างๆ รัดกุมขึ้น...คือ...”